

BELEIDSPLAN 2024-2027 ALGEMENE KERKENRAAD PROTESTANTSE GEMEENTE DORDRECHT-DUBBELDAM TE DORDRECHT

Inleiding

De Protestantse gemeente Dordrecht-Dubbeldam is per 1 januari 2013 tot stand gekomen door de vereniging van de Gereformeerde kerk te Dordrecht, de Hervormde gemeente te Dubbeldam en twee wijkgemeenten die daartoe zijn afgesplitst van de Hervormde gemeente te Dordrecht. De gemeente beslaat het gehele grondgebied van de burgerlijke gemeente Dordrecht. Zij omvat een viertal wijkgemeenten: de formeel nog gefedereerde wijkgemeente rond Wilhelminakerk en Petruskapel en de protestantse wijkgemeenten rond Huis bij de Bron (wijk Stadspolders), rond de Ontmoetingskerk (wijk Sterrenburg) en rond de Wijnstok (wijk Dubbeldam en buitengebied). Deze wijkgemeenten hebben in de gemeente een grote mate van zelfstandigheid gekregen.

Naast de protestantse gemeente bestaat op een gedeelte van het grondgebied de Hervormde gemeente te Dordrecht met een vijftal wijkgemeenten. In 2012 is door beide gemeenten het voornemen uitgesproken (uiterlijk) in mei 2019 te komen tot één protestantse gemeente te Dordrecht. Dat voornemen is nog niet gerealiseerd.

In de negen jaar van het bestaan van de gemeente hebben de algemene kerkenraad en de colleges zich vooral gericht op de beoogde vereniging met de hervormde gemeente en het treffen van voorzieningen ten behoeve van het functioneren van de gemeente en de wijkgemeenten. Daarbij baseren zij zich op het uitgangspunt dat het gemeenteleven zich voltrekt binnen de wijkgemeenten en dat die daar zo zelfstandig mogelijk invulling aan moeten kunnen geven. De organen van de gemeente als geheel (algemene kerkenraad en de colleges van kerkrentmeesters en diakenen) hebben daarbij vooral een faciliterende functie. Dit uitgangspunt heeft zijn vertaling gekregen in de sinds de totstandkoming van de gemeente geldende plaatselijke regeling. Een beleidsplan is, mede in verband met de beoogde vereniging met de hervormde gemeente, nog niet tot stand gekomen. Wel is in 2012 een globale visie vastgesteld.

Leeswijzer

In dit (eerste) beleidsplan van de Protestantse gemeente Dordrecht-Dubbeldam te Dordrecht (hierna te noemen: de gemeente) schetsen wij achtereenvolgens:

- Onze visie op kerk- en gemeente-zijn in deze tijd;
- De uitgangssituatie van de gemeente anno 2023;
- De beleidsdoelstellingen voor de komende jaren ten aanzien van:
 - elkaar leren kennen;
 - samenwerken;
 - organisatorische en financiële randvoorwaarden;
 - de samenwerking met de hervormde gemeente, andere kerkgenootschappen en andere instellingen.

Visie op kerk- en gemeente-zijn

Onze visie op kerk-zijn baseren wij op de PKN-nota Kerk 2025.

In deel 1 van de nota formuleert de kerk waar het op aankomt. De kerk is een gave van God. Het leven in de kerk wordt door Hem in stand gehouden. Voor ons is de uitdaging om dat steeds weer op het spoor te komen. Daarvoor moeten we terug tot de kern van kerk-zijn in een veranderde wereld.

De kerk formuleert daarvoor een agenda. Voor alles gaat het daarbij om het geloof in God en de Heer, Jezus Christus. In de geseculariseerde omgeving is daar niets vanzelfsprekends meer aan. Maar het verrijkt nog steeds ons leven en de wereld. Daarom verdient het om overgedragen te worden aan onze kinderen en uitgedragen te worden in de samenleving. Geloof wordt beleefd in gemeenschap. In de kerk is dat vanouds de gemeente. Die staat in haar traditionele vormen onder druk. Tegelijk zien we nieuwe vormen van gemeenschap, van gemeente-zijn, opkomen. Daarvoor moet ruimte zijn, ook in oecumenisch perspectief. De kerk is ook een diaconale gemeenschap, voor haar eigen leden, maar ook voor allen die op haar pad komen: eenzame ouderen en andere kwetsbaren in de samenleving, maar ook mensen elders in de steeds kleiner wordende wereld, die in het gedrang komen door armoede, geweld en klimaatverandering.

Uitgangssituatie anno 2023

De gemeente heeft in de afgelopen jaren vorm gekregen overeenkomstig het uitgangspunt van zo zelfstandig mogelijke wijkgemeenten met vooral faciliterende rollen van de organen van de gemeente als geheel. De wijkgemeenten hebben zich binnen dit kader redelijk autonoom en los van elkaar ontwikkeld. Sinds 2013 is daarbij in alle wijkgemeenten sprake van een terugloop in ledental, in een terugloop van inzet van gemeenteleden binnen de wijkgemeenten, met name tot uitdrukking komend in een terugloop van het aantal ambtsdragers, en in een terugloop van inkomsten uit levend geld. De vermogenspositie is relatief goed. Ramingen van ledenbestand en inkomsten en uitgaven leiden tot het inzicht dat alle wijkgemeenten de komende jaren te maken krijgen met tekorten. Op termijn zullen die niet meer op te vangen zullen zijn zonder schade aan essentiële voorwaarden voor het (wijk)gemeente-zijn, zoals voldoende formatie voor pastoraat en voldoende middelen voor instandhouding van een kerkelijk centrum en uitvoering van activiteiten. Ook de terugloop van de inzet van vrijwilligers baart zorgen voor de continuïteit. Deze omstandigheden gelden voor alle wijkgemeenten, zij het dat het moment van het omslagpunt zal verschillen.

De ontwikkeling van de organen van de gemeente als geheel laat een verschillend beeld zien.

De algemene kerkenraad heeft zich vooral beziggehouden met de nog niet gerealiseerde vereniging met de hervormde gemeente. Verder heeft hij voorzien in de uitwisseling van ervaringen tussen de vier wijkgemeenten. Tenslotte heeft hij de formele rol gespeeld voor de gemeente: besluiten, vaak op advies van de colleges of verzoek van een wijkgemeente, waartoe hij wordt geroepen op basis van kerkorde en plaatselijke regeling. Hij heeft weinig invulling gegeven aan overkoepelende functies, zoals het contact met andere kerkgenootschappen, instellingen en de burgerlijke gemeente. Het contact met de hervormde gemeente was wel intensief. Sinds is vastgesteld dat de vereniging nog niet tot

stand komt is dat contact wel in stand gebleven, onder meer door een wederzijdse vertegenwoordiging in elkaars vergaderingen.

Het college van kerkrentmeesters heeft invulling gegeven aan de structuur van de vermogensrechtelijke aangelegenheden. De samenwerking tussen de wijkgemeenten binnen het college is gegroeid, vooral in allerlei praktische aangelegenheden. Het inzicht is gegroeid dat zelfstandigheid niet hoeft te betekenen dat ieder zelf het wiel moet uitvinden en dat organisatie op de grotere schaal van de gemeente als geheel kan leiden tot meer efficiëntie en lagere kosten. Samen met de hervormde gemeente wordt het kerkkantoor in stand gehouden, vooral ten behoeve van leden- en financieel-administratieve taken.

Het college van diakenen heeft de hoogste graad van samenwerking. Het participeert in sociale en diaconale activiteiten die vooral op stedelijk niveau gestalte krijgen. Daarbij wordt nauw samengewerkt met de diaconie van de hervormde gemeente. De wijkdiakenen doen hun werk in de wijkgemeenten.

De conclusie uit het voorgaande is dat de gemeente met zo zelfstandig mogelijke wijkgemeenten is vormgegeven zoals beoogd. Een neveneffect daarvan is wel dat de leden van verschillende wijkgemeenten elkaar nauwelijks kennen en dat de gemeente als geheel voor hen ook geen wezenlijke rol vervult. Tevens moet worden vastgesteld dat alle wijkgemeenten op middellange termijn, de één vroeger, de ander later, waarschijnlijk onder de grens zullen zakken waar sprake is van een levensvatbare zelfstandige wijkgemeente. Tenslotte stellen wij vast dat de gemeente als geheel er niet of onvoldoende op is ingericht om een rol te spelen bij de vormgeving van initiatieven tot samenwerking tussen wijkgemeenten of totstandkoming van nieuwe/andere vormen van kerk-zijn.

Beleid 2024-2027 in hoofdlijnen

Hierboven hebben wij vastgesteld dat de gemeente functioneert zoals beoogd, maar dat op middellange termijn niet lijkt vol te houden en bovendien onvoldoende slagkracht kan ontwikkelen om nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Op dit moment is het nog niet noodzakelijk om grote structurele veranderingen door te voeren. Dat zou ook moeilijk zijn te realiseren, omdat de (leden in de) wijkgemeenten weinig met elkaar hebben, elkaar niet kennen en daardoor ook onvoldoende samenwerken op terreinen waar ze zelfstandig onvoldoende vorm aan (kunnen) geven. De komende periode moet vooral hieraan wat worden gedaan. Ook moet er ruimte worden geschapen om nieuwe gemeentebrede initiatieven te faciliteren. Tenslotte moet de gemeente zich ook anderszins voorbereiden op de situatie die op middellange termijn gaat ontstaan, vooral ten aanzien van organisatorische en financiële randvoorwaarden. Daarbij blijft openheid van belang ten opzichte van de hervormde gemeente. In onze ogen zouden we met haar en haar wijkgemeenten veel samen kunnen doen, ook als we ons nog niet verenigen. Dat samen doen zou zelfs de weg kunnen zijn tot dat doel.

Wij werken deze hoofdlijnen uit in vier onderdelen:

- elkaar leren kennen;
- samenwerken;
- organisatorische en financiële randvoorwaarden;

- de samenwerking met de hervormde gemeente, andere kerkgenootschappen en andere instellingen.

Elkaar leren kennen

De komende jaren gaan we bevorderen dat de wijkgemeenten, zowel op het niveau van de leden, als van de vrijwilligers en de ambtsdragers, elkaar beter leren kennen. De beste manier is om daartoe met regelmaat samen het geloof te vieren en daarover in gesprek te gaan. In dit licht:

- zullen predikanten tenminste twee keer per jaar in elke andere wijkkerk voorgaan;
- zullen op geëigende momenten gezamenlijke diensten worden georganiseerd voor de gehele gemeente (bv. Hemelvaartsdag, Oudjaar, zomervakantie)
- zal een programma voor gezamenlijke themadiensten worden overwogen;
- zal het gezamenlijk organiseren van jeugddiensten worden overwogen;
- zal de inhoudelijke toerusting van ambtsdragers gezamenlijk worden vormgegeven;
- zal in Kerk op Dordt structureel aandacht worden besteed aan de gemeente als geheel;
- zal (informatie uit) Kerk op Dordt ook digitaal beschikbaar worden gemaakt;
- zullen de digitale media (website(s), streaming, sociale media) zo worden vormgegeven dat zij bereikbaarder en aantrekkelijker worden en beter bijdragen aan het samen gemeente zijn;
- zullen activiteiten in wijken die zich daarvoor lenen beter aan alle leden van de gemeente kenbaar worden gemaakt (via de website(s), e-mail en sociale media).

Samenwerken

In de gesprekken met de wijkgemeenten die in 2018 hebben plaatsgevonden onder leiding van de heer Haasnoot en die in 2021 zijn gevoerd ter voorbereiding van dit beleidsplan zijn vele onderwerpen naar voren gebracht waarop zou kunnen worden samengewerkt door de wijkgemeenten binnen de gemeente. Vaak gaat het daarbij om onderwerpen waaraan wijkgemeenten op eigen kracht niet of onvoldoende toekomen. Dat is een legitiem motief als wij het idee hebben dat aan organisatie op grotere schaal (samenwerkende wijkgemeenten of de protestantse gemeente als geheel, al dan niet in samenwerking met de hervormde gemeente) wel kracht kan worden ontleend. Veel genoemd zijn zaken als website/ICT/communicatie, beheerszaken waar schaalgrootte tot voordeel strekt, jeugdwerk, vorming en toerusting, diaconaat, een zekere specialisatie van onze professionele krachten ten behoeve van de gemeente als geheel. We stellen op grond van de hierboven geformuleerde visie daar een motief naast: de aandachtspunten die voortvloeien uit de agenda van de kerk. Dan gaat het over geloofsoverdracht/catechese, missionair werk, nieuwe vormen van kerk en gemeente zijn, diaconaat en werelddiaconaat. Op basis van het bovenstaande zullen we in overleg met de wijkgemeenten en colleges de volgende punten in 2024 verder onderzoeken en uitwerken:

- website/ICT/communicatie;
- jeugdwerk en catechese;
- vorming en toerusting;

- missionair werk;
- werelddiakonaat.

Daarnaast gaan wij ervan uit dat het college van kerkrentmeesters de beheerszaken en het college van diakenen het diaconaat verder zullen ontwikkelen op de schaal van de gemeente als geheel.

Een bijzonder vraagstuk met betrekking tot samenwerken is de invulling van het begrip “solidariteit”. Vanaf de oprichting van de gemeente is onderkend dat de situatie kan ontstaan dat een wijkgemeente uit een oogpunt van solidariteit ondersteuning van de gemeente als geheel kan behoeven. Grondslag daarvoor zou dan zijn dat de algemene kerkenraad de kerkordelijke taak heeft “voorzieningen te treffen ten behoeve van de gemeente in haar geheel, waar dat nodig is om recht te doen aan de binnen de gemeente voorkomende kerkelijke verscheidenheid” (Ord. 4-9). Dit punt is tot nog toe beleidsmatig niet uitgewerkt. Wij zullen dit in overleg met het college van kerkrentmeesters ter hand nemen. Daarbij zullen we ook betrekken hoe vorm en ruimte gegeven kan worden aan nieuwe vormen van kerk en gemeente zijn op plekken waar de kerk nu niet aanwezig is of waar zij op de traditionele manier zou kunnen verdwijnen (bv. de Petruskapel). Een praktisch punt dat hierbij ook betrokken zal worden is de wijze waarop omgegaan moet worden met legaten.

Organisatorische en financiële randvoorwaarden

De activiteiten om elkaar beter te leren kennen en het onderzoek en de uitwerking van terreinen voor samenwerking (en vervolgens de uitvoering van daaruit voortvloeiende activiteiten) zullen plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van de algemene kerkenraad. Die zal daarvoor organisatorisch moeten worden toegerust. In de afgelopen jaren was hij dat niet, waardoor goede voornemens vaak voornemens bleven. Er zullen voor de start van een project, onderzoek of activiteit duidelijke afspraken worden gemaakt over de organisatie en financiën en de manier waarop de algemene kerkenraad zijn verantwoordelijkheid kan waarmaken. Gedacht wordt daarbij aan de mogelijkheid commissies onder zijn verantwoordelijkheid in te stellen en/of voor een bepaald terrein vrijgestelde ambtsdragers aan de algemene kerkenraad te verbinden. Ook kan de uitvoering van taken ondergebracht worden bij een college, waarbinnen dan specifieke ambtsdragers kunnen worden aangesteld.

Wij zullen ook onderzoeken voor welke onderwerpen professionele ondersteuning op het niveau van de gemeente als geheel noodzakelijk is. Daarbij kan gedacht worden aan het (gedeeltelijk) voor die ondersteuning vrijmaken van op wijkniveau actieve professionals, maar ook aan een uitbreiding of herdefiniëring van professionele taken van het kerkkantoor. Verschuiving van taken naar de gemeente als geheel (inclusief de mogelijke invulling van solidariteit) zal uiteindelijk onvermijdelijk leiden tot een groter beroep van de gemeente als geheel op de financiële middelen van de gemeente. Wij willen daar de komende jaren praktisch mee omgaan door meerkosten vanwege de genoemde projecten, onderzoeken en activiteiten voorlopig zoveel mogelijk te dekken uit de reserve van de gemeente als geheel, zodat de middelen van de wijkgemeenten daar in de eerste jaren nog niet voor behoeven te worden aangesproken. Daartoe zal per geval een concreet plan aan het college van kerkrentmeesters en de algemene kerkenraad worden voorgelegd.

De samenwerking met de hervormde gemeente, andere kerkgenootschappen en andere instellingen.

Ons doel blijft om te komen tot een vereniging met de hervormde gemeente. Wij zien dat als een opdracht die voortvloeit uit het feit dat wij samen kerk zijn. Wij hebben wel geleerd van de poging daartoe in de voorgaande jaren. Vereniging kan geen organisatorisch doel op zich zijn. Daarom zullen wij over onze visie en het beleid dat we daarop baseren met de hervormde gemeente in gesprek gaan. Wij staan ervoor open elementen daaruit samen met de hervormde gemeente of hervormde wijkgemeenten op te pakken. En wij zijn geïnteresseerd in het beleid dat de hervormde gemeente wil gaan vormgeven. Zo hopen wij inhoudelijk naar elkaar toe te groeien met de vereniging als resultaat.

Met de evangelisch-lutherse gemeente en de waalse gemeente zullen we meer contact zoeken. We juichen de verbreding van activiteiten in de Trinitatiskapel toe en willen daaraan bijdragen.

De oecumene met andere kerken willen we meer aandacht geven. Die is ook een belangrijk aandachtspunt bij de vormgeving van het missionair werk, het diaconaat en het werelddiaconaat. Ook de zichtbaarheid van God en Zijn gemeente in de Dordtse samenleving kunnen we daarmee dienen. We zullen onze inzet in het Platform Dordtse Kerken, Missie Dordt, Samen Dordt en Integraal Dordt versterken.

Oecumene is overigens geen zaak van de gemeente als geheel alleen. Wijkgemeenten onderhouden contacten met andere kerken en geloofsgemeenschappen binnen hun werkgebied om ook daar mede vorm te geven aan missionair werk en diaconaat.

De contacten met instellingen als PZC Dordrecht, het ziekenhuis, IKAA houden we in stand.